

Tržišno natjecanje u praksi – pogled na novi regulatorni okvir, iskustva Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

Vesna Patrlj,
članica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Pregled izlaganja

- Razlozi za tri promjene zakonodavnog okvira
- Novosti koje donosi novi ZZTN
- Promjene u općim odredbama
- Promjene u temeljnim institutima
- Dvije vrste postupka
- Sankcioniranje – izricanje upravno-kaznenih mjera
- Sudska zaštita i naknada štete
- Promicanje tržišnog natjecanja
- Tržišno natjecanje i gospodarstvo

Razlozi za tri promjene ZZTN-a

- SSP – priprema za članstvo u EU:
 - Zakonodavni okvir usklađen s pravnom stečevinom EU
 - Neovisno tijelo za provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja
 - Učinkovita provedba propisa
 - Kriteriji iz pravne stečevine EU - pomoćno sredstvo za tumačenje ZZTN-a
- Dvije odluke Ustavnog suda RH: NN 25/2008 i NN 28/2011

Pregled promjena ZZTN-a

- X**
1. ZZTN (NN 48/95, 52/97 i 89/98) u primjeni od 1997. do 2003.
 2. ZZTN (NN 122/2003) na snazi od 1. listopada 2003. do 30. rujna 2010.
- ✓**
3. Novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (NN 79/2009) - stupio je na snagu 1. listopada 2010.

- uređuje donošenje 11 provedbenih propisa u roku od 3 mjeseca, zaključno do 1. siječnja 2011.
- provedbene propise donosi Vlada RH na prijedlog AZTN
- kratak rok zbog nedavnih promjena u pravnoj stečevini EU
- stupilo na snagu 8 novih provedbenih propisa, a 3 prijedloga su u izradi u AZTN-u i uskoro će biti dostavljeni Vladi RH

Provedbeni propisi

- Od 11 uredaba - na snazi 10 – od čega 8 “novih” i 2 “stare”
- Nove uredbe su:
 - Uredba o kriterijima za izricanje upravno kaznene-mjere (NN 129/2010)
 - Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere (NN 129/2010)
 - Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta (NN 9/2011)
 - Uredba o sporazumima male vrijednosti (NN 9/2011)
 - Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije (NN 9/2011)

Provedbeni propisi (2)

- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika (NN 37/2011)
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila (NN 37/2011)
- Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika (NN 38/2011)

- Stare uredbe u primjeni / uskoro nove:
 - Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika (NN 158/2004)
 - Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju (NN 54/2005)

- Proširena kategorija sporazuma obuhvaćenih skupnim izuzećem:
 - Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa

Veće ovlasti AZTN-a

- Povrede ZZTN-a nisu prekršaji, već povrede *sui generis*
- Veće ovlasti AZTN-a - utvrđuje povrede ZZTN-a i izriče upravno-kaznene mjere poduzetnicima o čemu odlučuje jedinstvenim rješenjem
- Upravni sud RH kontrolira odluke Agencije, a postupci pred tim sudom su žurni
- Produljenje roka zastare sa tri na pet godina
- O naknadama štete zbog povreda ZZTN-a odlučuju nadležni trgovački sudovi

Pojam poduzetnika

- Proširena definicija pojma poduzetnika i uveden pojam jednog gospodarskog subjekta – *single economic entity*
- Poduzetnici mogu biti i državna tijela, jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave, kao i druge pravne ili fizičke osobe (udruge, sportske organizacije, ustanove, vlasnici autorskih i sličnih prava) koje izravno ili neizravno djeluju na tržištu
- Nije bitan pravni oblik, način financiranja, namjera ili činjenica ostvarivanja dobiti, odnosno obavlja li se djelatnost na tržištu izravno ili neizravno, trajno, povremeno ili jednokratno

Zabranjeni sporazumi

čl. 8. i 9. ZZTN-a

- Ukidanje mogućnosti pojedinačnog izuzeća
- Skupna izuzeća i za sporazume u sektoru prometa
- Sudionici sporazuma snose teret dokaza o ispunjavanju uvjeta za izuzeće
- Uvodi se definicija sporazuma
- U rješenju:
 - se određuju mjere, uvjeti i rokovi za otklanjanje štetnih učinaka zabranjenih sporazuma
 - se izriču upravno-kaznene mjere

Zlouporebe vladajućeg položaja

čl. 12. – 14. ZZTN-a

- Promjena presumpcije vladajućeg položaja
- Promjena definicije zajedničkog vladajućeg položaja
- U rješenju:
 - se određuju mjere praćenja poslovanja ili strukturne mjere, prednost mjere praćenja poslovanja
 - se izriču upravno-kaznene mjere

Ocjena dopuštenosti koncentracija

čl. 15. - 24. ZZTN-a

- SIEC – novi test značajnog ograničavanja tržišnog natjecanja za ocjenu koncentracije
- Podnositelj prijave predlaže mjere za otklanjanje negativnih učinaka koncentracije
- Obvezna objava javnog poziva zainteresiranim za dostavu primjedaba i mišljenja o koncentraciji
- Teret dokaza o pozitivnim učincima koncentracije snose sudionici koncentracije
- Skraćeni postupak ocjene koncentracija i kratki obrazac prijave koncentracije
- Mogućnost prethodne prijave namjere koncentracije
- Provedba kod uvjetno dopuštenih koncentracija – nakon dostave rješenja

Dva postupka u nadležnosti AZTN-a

čl. 38. i 52. ZZTN-a

1. Postupak utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja

- postupak utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja pokreće se *ex offo*
- postupak ocjene dopuštenosti koncentracije pokreće se u pravilu temeljem prijave sudionika koncentracije, a iznimno *ex offo*
- stranke u postupku: poduzetnici protiv kojih se pokreće postupak i sudionici koncentracija
- podnositelj inicijative nema položaj stranke u postupku, ali ima određena prava koja mu osiguravaju značajnu ulogu u postupku

2. Postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere

- voditelj postupka – dipl. pravnik + 4 godine rada na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita

Nenajavljene pretrage – *dawn raids*

čl. 42. – 46. ZZTN-a

- Preduvjet: osnovana sumnja o opasnosti od uklanjanja ili izmjene dokaza + nalog Upravnog suda RH
- Pomoć MUP-a – Odjela za gospodarski kriminalitet
- Nenajavljene pretrage poslovnih prostorija, zemljišta, prijevoznih sredstava stranaka u postupku uz mogućnost pečaćenja i privremenog oduzimanja predmeta pretrage
- Nenajavljena pretraga stanova članova uprave i radnika poduzetnika stranaka u postupku te prostorija poduzetnika protiv kojeg nije pokrenut postupak ako postoji osnovana sumnja da se poslovne knjige ili druga dokumentacija koja se odnosi na postupak AZTN-a nalaze u tim prostorijama uz obveznu nazočnost dvije punoljetne osobe u svojstvu svjedoka

Preuzimanje obveza od strane poduzetnika

čl. 49. ZZTN-a

- Stranka sama predlaže preuzimanje obveze izvršenja određenih mjera i uvjeta i rokove izvršenja – *commitments*

Kada?

- nakon dostave zaključka o pokretanju postupka, a prije dostave Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama
- AZTN na Internet stranici upućuje javni poziv svim zainteresiranima za dostavu pisanih primjedaba - rok 20 dana
- AZTN može rješenjem prihvatiti predložene mjere - nema povrede ZZTN-a + nema kazne + nema recidiva
- Posljedica neizvršenja preuzetih obveza – posebnim rješenjem utvrđuje se povreda ZZTN-a i izriče upravno-kaznena mjera

Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama - *statement of objections*

- Osigurava pravo na obranu - rok od 30 dana za dostavu primjedaba, predlaganje novih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza (čl. 48.)
- Obavijest u skraćenom obliku bez poslovnih tajni na zahtjev se dostavlja i podnositelju inicijative i osobama o čijim se pravima ili pravnim interesima odlučuje u postupku
- Podnositelj inicijative i zainteresirane osobe imaju pravo dostaviti svoje primjedbe u roku od 30 dana, a ako zatraže obvezno se pozivaju i na usmenu raspravu kao svjedoci
- AZTN ne može temeljiti svoju odluku na činjenicama i okolnostima o kojima stranci nije bila dana mogućnost obrane

Pravo uvida u spis

čl. 47. ZZTN-a

- Stranke u postupku imaju pravo uvida u spis

Kada?

- nakon zaprimanja Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku

- Podnositelj inicijative i osobe koja imaju ista procesna prava imaju pravo uvida u spis:

Kada?

- po zaprimanju zaključka (ne postoji javni interes ili nema uvjeta za pokretanje postupka Agencije po službenoj dužnosti) ili
- po zaprimanju rješenja koji se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje

- Propisana dokumentacija koja se ne može razgledati

Postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere

čl. 52. ZZTN-a

- Zaključenjem usmene rasprave okončava se dokazni postupak
- Vijeće donosi odluku o povredi ZZTN-a
- Započinje postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere
- Stranci se dostavlja: Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju + obavijest o sadržaju odluke Vijeća + poziv na glavnu raspravu i dostavu pisane obrane
- Glavna rasprava – stranci se daje mogućnost davanja obrane i izvode se dokazi radi utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere, olakotnih i otegotnih okolnosti
- Vijeće odlučuje o visini upravno-kaznene mjere i rokovima izvršenja
- AZTN jedinstvenim rješenjem okončava postupak

Upravno-kaznene mjere

čl. 60. – 64. ZZTN-a

- Teške povrede ZZTN-a – u visini do 10% ukupnog prihoda
- Lakše povrede ZZTN-a – u visini do 1% ukupnog prihoda
- Ostale povrede – od 10.000 do 100.000 kuna
- **Izriče se samo poduzetnicima**
- Uredba o kriterijima za izricanje upravno kaznene-mjere (NN 129/2010)
 - 2 - stupanjska metodologija – težina povrede + trajanje (osnovni iznos – olakotne okolnosti + otegotne okolnosti)
 - dodatno povećanje za oduzimanje imovinske koristi
 - dodatno smanjenje ako je poduzetnik u teškoj financijskoj situaciji
 - simbolična upravno-kaznena mjera

Oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere

čl. 65. ZZTN-a

- Cilj - brže otkrivanje i sankcioniranje kartela
- Karteli – najteže povrede propisa o tržišnom natjecanju
- Javni interes – interes potrošača
- Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere (NN 129/2010)

Program pokajništva

- Broj nacionalnih jurisdikcija s programom pokajništva

1990	danas
1	preko 50

	godina uvođenja pokajništva
SAD	1978., 1993. - <i>Corporate Leniency Program</i>
Kanada	1991., 2000. – <i>Immunity Bulletin</i>
Europska komisija	1996., 2002., 2006. – <i>Leniency Notice</i>

- Iznosi kazne u EU značajno rastu
 - prije 1990. godine najveća kazna iznosila 60 milijuna ECU-a
 - od 2006. godine – godišnje preko 1 milijarde eura
 - 2007. godine ukupne kazne iznosile preko 3 milijarde eura

Sudska zaštita i naknada štete

- Protiv odluke AZTN-a tužbom se pokreće upravni spor pred Upravnim sudom RH
- Upravni sud RH odlučuje o zakonitosti odluke AZTN-a u cijelosti
- Tužba zadržava izvršenje rješenja
- Sporovi iz područja tržišnog natjecanja su žurni
- Zastara – produljen rok sa tri na pet godina
- Za naknadu štete nadležni su trgovački sudovi

Promicanje tržišnog natjecanja

- Alati kojima raspolaže AZTN u širenju kulture tržišnog natjecanja:
 - daje mišljenja o sukladnosti prijedloga zakona i prijedloga drugih propisa, ali i važećih zakona i drugih propisa s propisima o tržišnom natjecanju – čl. 25. ZZTN-a
 - provodi sektorska istraživanja – veće ovlasti AZTN za dostavom podataka
 - edukacija: seminari/konferencije
 - suradnja s regulatorima i međunarodna suradnja
 - transparentnost rada AZTN-a

Umjesto zaključka: tržišno natjecanje i gospodarstvo

- Zadaća prava i politike tržišnog natjecanja je stvoriti pretpostavke koje će svim poduzetnicima osigurati jednake uvjete poslovanja na tržištu
- Učinkovito tržišno natjecanje:
 - stvara uvjete za razvoj malog i srednjeg poduzetništva, otvara tržišta ili onemogućava zatvaranje tržišta
 - osigurava maksimalne koristi za potrošače u vidu nižih cijena, većeg asortimana i bolje kvalitete proizvoda
 - motivira poduzetnike na inovacije – nove ideje i nove proizvode, na prilagođavanje poslovne strategije zahtjevima potrošača i na ulaganja koja će stvoriti uvjete za novo zapošljavanje i novi rast

Hvala na pažnji!

: 01 / 6172 137

: vesna.patrlj@aztn.hr

: www.aztn.hr